

11.

ACC. N:R M. 16630:1-15.

Landskap: Skåne Upptecknare: Eva Svensson
Härad: Torna Berättare: Per Persson, Västerl. gat. #1, Låbo
Socken: Låbo Berättarens yrke: _____
Uppteckningsår: 1966 Född år 1888 i Låbo

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Tran i LUF 126 s. 1-15.

LUF 126

a-o

M. 16630.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforskning
vid Lunds universitet

Ifylles av uppgiftslämnaren

Berättarens namn: Per Persson
" födelseår: 16/2 1888
" födelseort: Everlöf
" yrke: Pensionär

Makes/makas namn: (Äktling sedan 1953) Anna Persson
" födelseår: 1893
" uppväxtort: Förlingdöffa
" yrke: Offärsbiträde sedan hemmapru

Faders namn: Per Andersson
" födelseår: 1834
" uppväxtort: Everlöf
" yrke i staden: Lantbrukare
" yrke före ev. inflyttning till staden: _____

Moders namn: Märta Persson
" födelseår: 1848
" uppväxtort: Everlöf
" yrke i staden: Hemmapru
" yrke före ev. inflyttning till staden: _____

Farföräldrars yrke: Lantbrukare
Morföräldrars yrke: - -
Antal syskon: 8

16630:1.

ACC. N:R M. 126 a

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Hans far var lantbrukare. Hade egen gård. Arbetstiden bestämdes av årstiderna. De arbetade mer på sommaren och hösten. Vissa tider skördade de och vissa var de i skogen. Han hade egna redskap. Han fick lön av sin far, när han någongång hjälpte honom. Arbetsfester förekom. De som hade hjälpt till med att skörda fick vara med på festen. Där åt och drack man och dansade. Man slaktade en kviga eller ett får och åt. Arbetsgivaren visade intresse för arbetarna. Det gavs aldrig gåvorvid jul eller nyår el.dyl. Fadern, som var egen lantbrukare, ungicks aldrig med sina anställda. Han var inte med i någon fackförening. Det fanns inte. Han hade inget extraarbete. Modern var hemma. Hon skötte hemmet själv. De äldre barnen passade de yngre. Barnhem fanns inte. Modern tyckte bäst om att gå hemma. Hon ville inte ut och arbeta. Barnen hjälpte till lite på fälten. Några av de äldre var i skogen och någon arbetade vid järnvägen. Barnen började arbeta tidigt, innan de slutade skolan. De arbetade ung. 10 timmar om dagen. Fick mat och 1 krona om dagen. Pengarna behöll de själva. Alla arbeten ansågs lika lämpliga. Han skötte Inga sysslor i hemmet utom att hjälpa till med djuren, utöver sitt eg. arbete.

16630:2.

ACC. N:R M. 126 b

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Han bodde i Everlöv. På en gård som bestod av 4 st långer. Den reparerades 1 gång. Han bodde på samma ställe under hela sin uppväxttid. De betalade ingen hyra. Stället var deras eget. Huset hade 5 rum + kök. De bestod av: 1 gavelrum, 1 "sommarstugan", 1 pigkammare, 1 sovrums och 1 finrum. Rummen användes till lite av varje. Alla rummen användes på sommaren, men på vintern användes bara ett par. Gästerna togs emot i alla rummen. Barnen fick inte vistas i finrummet. Alla sov i olika rummen, utom finrummet. Spädbarnen låg hos föräldrarna. Föräldrarna var nöjda med bostaden. Möblerna var hemmagjorda. De hade tapeter, tavlor och fotografier på väggarna. De hade gardiner ibland, särskilt vid högtiderna. De hade inga mattor på golven. Hade sand där. På jularna lade ene ovanpå sanden. Man sandade hos grannarna också. Det var ung. samma möblering hos alla. Inga möbler ansågs särskilt fina eller enkla. I sängarna hade de halm, en fjädderyna, lakan (henvävda), ^{cyll}ylledyna över sig. De låg för det mesta två i varje säng. De eldade med en sättugn. De hade bara en eldstad. Ljuset bestod av tagellampor och levande ljus och senare fotogenlampor. Från början hade de ingen köksspis, utan eldade på golvet, och lagade maten över den. Sedan hade de en järnspis. De fick ha tända när som helst.

16630:3.
ACC. N:R M. 126 c.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Den dagliga kosten bestod mest av ärter, soppor, korngröt, kött, bröd, potatis m.m. Det förekom inga regelbundna maträtter på dagarna, utom ärtor på torsdagarna. De drack mjölk på kvällarna. Drack kaffe en gång om dagen; på morgonen. Det förekom bara inälvsmat när de själva hade slaktat. Hästkött förekom inte. Det fanns inte motvilja mot inälvsmat. Av fisksorter åt man lutfisk (på julen), sill och ibland lite torsk. De åt också ål ibland. Av grönsaker åt de morötter, kål, persilja, purjulök. De visste inte vad tomater var. De kom i bruk ungefär 1910. De åt inte sydfrukter. Varorna köptes i affär eller på torg. Det köptes aldrig färdiglagad mat. Modern bakade själv bröd, kakor, vetebröd. Hon hade en särskild bakugn. Hon bakade det hemma. Öl och dricka blandades hemma. De slaktade själv. Det var gris, kalv och får. De hade höns, det var för eget bruk, men äggen såldes. Fadern fordrade hönsen. De hade dem fritt springande på gårdsplanen. De hade också en trädgård. Där odlades kål, morötter, persilja och purjulök för eget bruk. Kokning av mat var det vanligaste, men stekning förekom. De hade stekjärn, grytor m.m. Det krossades kryddor och kaffeböner hemma med en stor järnkula. Det konserverades inte. De hade ett vinterförråd av rotfrukter. Det var potatis, rödbetoroch morötter. De grävdes ner i jorden. Familjen svält aldrig. Under krigsåren var det inte så väldigt svårt. De åt tre måltider om dagen. Frukost kl. 7.00, middag kl. 12.00, kvällsmat kl. 18.00. De åt alla på samma gång. På söndagarna förekom kaffe på eftermiddagarna. Ingen hade matsäck med sig på arbetet. Alla brukade äta i köket, hela veckan. Möbler fanns där, så inget behövde flyttas. Far och mor satt på var sin gavel av bordet, sedan satt pojarna på ena sidan och flickorna på den andra. Alla satt och åt. Barnen fick inte prata under måltiderna. Duk användes vid högtiderna. Annars förekom inget på bordet. Vaxduk kom i bruk 1915. Det fanns karotter, uppläggsfat, tallrikar, bestik osv. De förvarades i en låda och i ett skåp i köket. Det fanns en uppsättning finare porslin och bestik. Det förvarades i ett skåp i finrummet. Det var inköpt. Det förekom bjudningar med middag. Då dukades med fina porslinet och lite finare mat. Kaffebjudningar förekom sällan. Hembakat bröd serverades. Sprit förekom bara vid fester. Då var det brännvin och öl.

16630:4.

ACC. N:R M. 126 d

På högtider användes lite finare kläder. Fadern hade t.ex. en stor krage med silverknapp i. Vardagskläderna bestod av byxor, väst, skjorta osv. Det mesta bestod av mollskin eller hemvävda tyger. Kläderna syddes av en skräddare. Begagnade kläder köptes inte. Modern sydde om och ändrade kläder. Klänningar syddes mest hemma. Tyget vävdes hemma. Symaskin fanns inte. Klädgåvor förekom inte. De gick mest i träskor eller tofflor. Det var samma sommar som vinter. Det fanns en toffelmakare som gjorde dem. Skomakaren sulade dem. De använde mössor av tyg. Kubb brukades inte. Schalett användes till omkring 1890 då hattarna kom i bruk. De använde inte yrkesdräkter. Alla var klädda på ungefär samma sätt. Inget plagg var särskilt utmärkande. Inget ansågs opassade. Kyrksamma klädde sig i mörka kläder, men det gjorde inte de icke kyrksamma. Ungdomarna hade inget speciellt mode. ibland klädde vissa sig i gamla folkäräcker.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

16630:5.

ACC. N:R M. 126 e

Barnen kallade föräldrarna för far och mor. Sade far och mor även när de talade om dem. Bekanta till föräldrarna tilltalades med Ni eller I. Släktingar tilltalades med faster , moster osv. Föräldrarna ~~na~~ tilltalade varandra med du. Ingen äldre släkting bodde i hemmet. Modern skötte barnen när de var små, sedan tog de äldre hand om de små. Barnen togs inte på promenader innan de kunde gå. Barnvagn fanns. De var av trä. Modern hade hand om uppfostran. Bestraffning var en örfil eller av en käpp. Aga förekom sällan. Om barnen kivades för mycket fick de aga. Fadern eller modern utdelade agan. Barnen skrändes aldrig med polisen eller någon annan liknande. Kvällarna tillbringades med att läsa eller handarbete. Alla var hemma på kvällarna. Gemensamma sysselsättningar förekom inte. De pratade mycket med varandra. Föräldrarna med barnen. De gick till sängs kl. 22 på sommaren och kl. 21 på vintern. Familjen var tillsammans hela söndagen. Då gick de först i kyrkan, åt sedan middag och satt sedan och pratade eller gick på besök till grannarna eller fick besök. Familjen hade inga släktingar i staden. De hade släkt på landet och de bodde på mycket olika håll. De besökte dem ibland och ibland besökte släktingarna dem. Besöken var vid jul, födelsedagar och ibland någon annan gång. Besöken varade ung. 6-7 timmar. Släktingar bodde aldrig hos dem.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

16630:6.

ACC. N:R M. 126 f

Fadern var ibland tillsammans med sina kamrater. Det var på lördagar eller söndagar. De träffades då i hemmen. De andra familjemedlemmarna var då i andra rum. De drack och satt och pratade. Modern gick ibland till väninnor. De träffades i hemmen lite när som helst. De närmaste umgängesvännerna var de närmsta grannarna. De träffades någon gång. Barnkalas förekom inte. Familjemedlemmarna deltog mycket lite i större fester. Det var bl.a. i skördefester och julfester. De deltog inte i utflykter. Det fanns inte. Familjen gick aldrig pm bio eller konserter, men gick någon gång på teater eller cirkus. De gick ibland på offentliga dansställen i folkparker t.ex. Sport utövades inte. Barnens leksaker var köpta på marknad. De fick dem av modern. Barnen fick inte leka med kamrater inomhus. De höll till på gården eller på ängen eller i skogen. De lite äldre höll till på ängen på sommaren och där dansade de. På vintern var de på en dansbana. Det hände att de klädde ut sig när de lekte. Fast det var mest vid påsk. Barn och ungdom gick inte och tiggde. Det vågade de inte. På sommaren var de ute till kl. 21, och på vintern till ung. 20. Barnen fick delta i alla slags nöjen, men de måste fråga om lov innan de gick. Det fanns inga gängbildningar. Slagsmål mellan ungdomar från olika gårdar och skolor förekom ofta. Öknamn fanns inte, möjligtvis i mycket liten utsträckning. Ungdomarna ordnade själv dans-tillställningar i hemmen. Det var ett par gånger om året, särskilt under julen.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

16630:4

ACC. N:R M. 126 g

Barnen döptes hemma. Hade en gudmor. Det var detsamma hos andra. Konfirmation var i Everlöv kyrka. Ingenting förändrades efter det att de var konfirmerade. De hade stort kalas efter. Skolavslutning firades inte på något vis. Vid förlovning hade de en liten fest. Förlovningsparet gav varandra var sin guldring av 18 k. guld. De hade fest vid 3:e lysningssöndagen. Svensxa och möhippa förekom inte. Brölloppet var i hemmet. De vigdes hemma också. Det var en stor fest. Bruden fick en ring till. Silverbröllopp och guldbröllopp firades inte. När någon hade dött, så lades han i ett rum hemma. Rummet kläddes med lakan. Släkt och vänner tog farväl av den döde. Begravningsplatsen var hemma. Begravningsföljet bestod av familjen, släkt och vänner. Grane lades på gatan. Ljus, blommor och kransar förekom. Födelsedagarna var viktigast. Uppvaktning förekom inte precis. Jämna år firades särskilt. Namnsdagar firades inte. Vid riktig fest hade gubbarna silverknapp i rocken och gummorna hade svarta dräkter. Förtäringen bestod mest av dryck. Gåvorna var skedar skålar el. dyl. Annonsering förekom inte.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R

M. 16630:8
126 h

Man vakade in det nya året. Ungdomarna var ute och gick och smällde raketer. Det var mest de manlige. Annars firades det hemma. Trettonhelgen firades inte. "Slå katten ur tunnan" och "Ta ringarna" förekom under nästan hela året. Vid fastlag hade de fastlagsbullar och de hade även en fest. Maten var den samma då som annars under året. Fastlagsris fanns inte. Till påsk var de utklädda till blåkullakäringar. Klädsen på långfredagen var precis som vanligt. Men de fick inte gå ut på den dagen. Alla offentliga ställen var stängda då. Äggätning förekom under hela påsken. 1 ägg per man, någon gång 2. De var målade. Ägglekar förekom inte. De hade eldar på valborgsmässoafton, och de sjöng maj. Demonstrationståg förekom inte. Utfärder förekom inte heller. Till pingst prydde de hemmet med gröna kvistar. På midsommar hade de en majstång på en äng. Ungdomarna i byn ordnade den. Sedan dansades det omkring den. Majstång fanns även i staden. Eldar förekom inte. Till mårten åt de gås. Det var bara familjen. De hade inte äjus till advent, eller adventsstjärna. Lucia firades inte på landet, bara i staden. Lussekatror fanns inte. Till jul bakades, slaktades och brygdes det i hemmet. Julskyltning förekom inte. Inte julblåsning heller. De gav inte varandra julklappar. De hade ingen jultomte heller. De hade en julgran som kläddes. Dopp i grytan förekom. Maten under juldagarna bestod av: fisk, risgrynsgröt, korv, brunkål och skinka. De hade tomtar på väggen och en julstjärna.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

16630:9
ACC. N:R M. 126 i

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Familjen anlätade läkare vid sjukdom. Men de skulle vara mycket sjuka innan de gjorde det. Det var provinsialläkaren. Det hände att någon i familjen besökte en "klok gubbe". Det kunde vara vilken familjemedlem som helst. Det användes ibland särskilda huskurer och hemmedikament. Den sjuke fick vara i sin egen säng. De övriga familjemedlemmarna skötte den sjuke. De hade ingen febertermometer. De sjuka låg ibland en längre tid i hemmet. Om de var mycket sjuka kom de på sjukhem. De tyckte att sjukhem var bra. Förlossning skedde hemma. Barnmorska anlätades vid förlossning. Barnaföderskan fick ligga i ett eget rum tiden närmast före, under och efter förlossningen.

Familjen badade i en balja så länge de var små, sedan fick de gå till sjöarna på sommaren och på vintern badade de inte. De besökte aldrig varmbadhus. Det fanns möss någon enstaka gång i huset. Katten utrotade dessa. Huset städades en gång i veckan. Städredskapen va bl.a. borste, kvast, sopskyffel, damtrasa. Tvättmedlen var såpa och soda. Man tvättade i brygghus. Småtvätt tvättades en gång i veckan, stortvätt en gång i månaden. Såpa och soda användes här också.

16630:10.

ACC. N:R M. 126 j.

Socialhjälp förekom bara till de fattiga. Det var kommunerna som betalade ut det. Hjälpen bestod av pengar. De fick 15:- per månad. Det var sådana som inte hade någostans att bo eller som var mycket fattiga som fick hjälp. Hjälpen ansågs vara tillräcklig. Enskilda hjälpte dem med mat och kläder. Det förekom mer utdelning vid jul av privata. Man såg ner på dem som fick hjälp. Församlingen tog hand om de fattiga som hade fyllt 60 år. Det var bäst om de togs på hem, men ofta tog barnen hand om dem. Hemmen kallades för fattighus. De gamla försökte att dra sig fram genom lantbruksarbete. De klarade sig på det. De arbetsförmögna togs om hand antingen av barnen eller av fattighuset. Vid långvarig sjukdom tog församlingen hand om dem. De kom då på sjukhem.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16630: //.
126 k

Flera hushåll slog sig inte tillsammans i fråga om inköp. Familjen ägde ingenting tillsammans med andra. Det förekom inte prenumeration på tidningar tillsammans med andra. Kooperativa affärer fanns inte. Föräldrarna var inte med i någon sådan. ~~xxx~~ De hade sina egna handlanden och tyckte inte precis om kooperativa affärer av något slag. Ingen var med i någon fackförening i det samhället.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

16630:12.

ACC. N:R M. 126.....1

Skånska dagbladet lästes i familjen. Bondeförbundet ansågs vara bäst. Man tänkte aldrig över de andra partierna. Familjen deltog aldrig i demonstrationer. Man tyckte inte om offentliga demonstrationer. Det fanns motståndare överallt på landsbyggen mot demonstrationer. Nästan alla röstade på Bondepartiet, så det förekom inga motsättningar. Både de äldre och de yngre hade i regel samma politiska åsikt. Det förekom politiska skillnader mellan statskyrkliga, frikyrkliga och icke kyrkliga. De politiska rörelsernas propaganda var inte livlig bland väljarna. Ingen i familjen gick på politiska möten. Det medförde inga risker vilket parti man än tillhörde. Inga särskilda politiker sattes främst.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16630:13.
126 m

Familjen tillhörde Lunds stift. De gick i kyrkan på söndagar, och vid nattvarden. Det var mest föräldrarna som gick. Alla i bygden hade samma religion och tillhörde statskyrkan. Frikyrkorna ansågs inte bra. Husandakt förekom någon gång. Det lästes högt ur biblen då. Uppfostran var inte på religiös grund. Barnen läste aftonbön. Det talades ibland om Gud och om Helvetet. Inga lekar eller nöjen var förbjudna. Föräldrarna fäste stor vikt vid konfirmationen och nattvarden. Inställningen till borgerlig vigsel och konfirmation var negativ. Inställningen till statskyrkan och prästerna var positiv. Inställningen i fråga om religion osv. var densamma hos grannar och släkt.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16630:14.
126 n

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Det lästes ganska mycket i familjen. Det var mest romanböcker, men även den dagliga tidningen. Böckerna och tidningen köptes. En folkskolelärare lånade ibland ut böcker till ungdomarna i byn. Läsningen ansågs vara en god underhållning. Föräldrarna tyckte inte att barnen läste för mycket. Studier efter folkskolan ansågs som omöjligt. Alla skulle ut och arbeta så fort som möjligt. De som avlagt studenten eller akademisk examen värderades mycket, mycket högt. För de som tillhörde arbetarklassen ansågs ett eget lantbruk bäst. Föräldrarna påverkade inte yrkesvalet. Alla yrken ansågs lämpliga. Det var det ekonomiska som var avgörande för hur ~~mycket~~ fort de kunde få sin lilla gård. Ingen i familjen var med i någon studiecirkel.

ACC. N:R M. 126 16630:15
o

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Bebyggelsen i staden hade i regel 3-våningar. Stadsbor ansågs som finare folk. Kroppslarbete ansågs jämställda med lantarbetare. Studenter ansågs mycket fina. Hantverkare ansågs som en klass högre än bönderna. Kontorsfolk ansågs som en klass under studenterna. Bönder och lantarbetare ansågs ungefär lika. Bönderna var bara lite över. Såvida inte de var storbönder, för då stod de högt över lantarbetarna. Präster ansågs också mycket fina. Lärare var också en högre klass. De "rika" var de som hade mycket pengar. De ansågs också vara ett finare folk.